

Can I make a "Shehichiyanu" on the Day I Converted Each Year?/ Yehoshua Grunstein

A) Source

מסכת עירובין דף מ': - "ואמר רבה: כי הוינא בי רב הונא, איבעיא לן: מהו לומר "זמן" בראש השנה וביום הכפורים?

כיון דמזמן לזמן אתי- אמרינן , או דילמא: כיון דלא איקרו "רגלים"= לא אמרינן?

לא הוה בידיה.

כי אתאי בי רב יהודה, אמר: "אנא אקרא חדתא [רש"י - כשאני רואה דלעת חדשה משנה לשנה], נמי אמינא "זמן". אמר ליה: רשות לא קא מיבעיא לי, כי קא מיבעיא לי - חובה מאי? ... והלכתא: אומר זמן בראש השנה וביום הכפורים. והלכתא: זמן אומר אפילו בשוק."

B) Interpretation

ירושלמי פסחים (יו): "תני; אין אומרים זמן אלא בשלש רגלים בלבד. אמר רבי מנא- מתניתא אמרה כן בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות. תני כל שכתב בו **מקרא קודש** צריך להזכיר בו זמן?"

ספר הרוקת (שפ"א): "בפרק "בכל מערבין" שאומר זמן בשלשה רגלים שכתוב בהן אלה מועדי ה' מקראי קודש צריך לברך על קדושת המועד הוא זמן שהחיינו."

האגרות משה (או"ח ה"מ"ג): "ולא דמי לברכת שהחיינו ביום כיפור שמברכין אף בלא מעשה, דהוא מצד הקדושה שאיכא בהיום... משום הקדושה שבו שנאסרנו מצד זה במלאכה... אבל בחנוכה ופורים שליכא קדושה על היום, לא שייך לברך בשביל המצוות דהדלקת הנרות וקריאת המגילה, אלא בשעת קיום המצווה."

שו"ת יביע אומר (או"ח ה"מ"ב): "בדין ברכת שהחיינו ביום העצמאות... והנה לפי הברייתא שכל שכתוב בו מקרא קדש צ"ל בו זמן, הדבר ברור שבחנוכה ובפורים שאינן בכלל מקרא קדש אין לברך זמן על עיצומו של יום, שלא תיקנו זמן אלא על מצות הדלקת נרות חנוכה, או בשעת ראיית נרות חנוכה (כמבואר בשבת כג), וכן בשעת מקרא מגילה בפורים (מגילה כא); אבל מי שאינו מדליק, ואינו רואה נ"ח, וכן מי שאין לו מגילה כשרה בפורים, ואינו שומע מקרא מגילה כדת, אינו מברך שהחיינו על עצם ימי חנוכה ופורים... והכי נקטינן למעשה שלא לברך זמן על עצם היום לא בחנוכה ולא בפורים, דספק ברכות להקל."

המאירי (מגילה ד' ד"ה חייב אדם לקרות את המגילה בלילה)- ויש שמגלגל חיוב זמן ביום מצד אחר, והוא מפני יום טוב... ומכל מקום אין דבריהם כלום, שכל שאין שם כוס לקידוש אין בו זמן, ... והרי אין זה דומה אלא לחנוכה שיש זמן על ההדלקה ולא על היום.

הפרי חדש (תרע"א)- וברכת שהחיינו לא נתקנה בחנוכה אלא על הדלקת נ"ח או על הראיה, הלא"ה לא יברך, והא דאמרינן (בעירובין מ:): זמן אומר אפי' בשוק, ההוא בזמן דרגלים. עכ"ל.

ברכי יוסף (תרצ"ב/א)- הרב החסיד מהר"י מולכו בתשובה כת"י כתב, שאם אין לו מגילה יברך שהחיינו... אבל האחרונים כתבו שגם שהחיינו לא יברך.

הנצי"ב (העמק שאלה כ"ו)- דוקא ברגל אומר זמן אפילו בשוק, משום שניכרת בו קדושת היום שאסור במלאכה וכדומה, משא"כ חנוכה שאין לומר שהחיינו אלא בהדלקת נ"ח או כשרואה.

המאירי (מגילה ד' ד"ה חייב אדם לקרות את המגילה בלילה)- ויש שמגלגל חיוב זמן ביום מצד אחר, והוא מפני יום טוב, שלא נאמר זמן בלילה אלא על המגלה וכו', ואף על פי שכתב הסוכות יש זמן על הסוכה ועל היום טוב, ואעפ"כ זמן של לילה עולה לכל, שם הדין נותן כן, מאחר שגם הלילה יום טוב הוא, משא"כ בשמחת פורים, שהרי סעודת פורים שעשה בלילה לא יצא ידי חובתו. (מגילה ז:).

המאירי (שבת דף כ"ג עמוד א)- מי שאין לו להדליק ואינו במקום שיהא אפשר לו לראות יש אומרים שמברך לעצמו שעשה נסים ושהחיינו בלילה ראשונה ושעשה נסים בכל הלילות והדברים נראין.

היעב"ץ (מור וקציעה תרצ"ב)- שהרי בלא"ה ראוי לברך זמן על היום, ואף שהוא מדברי קבלה בלבד מ"מ צריך חיזוק כשל תורה ויותר מפני תקפו של נס, וכיון דמזמן לזמן קאתי הרי הוא לענין זה ככל מועדי ה' דקי"ל זמן אומר אפי' בשוק.

הפני יהושע (מגילה ד' ד"ה חייב)- ברכת זמן של לילה לאו משום קריאת המגילה בלחוד הוא, אלא משום חובת היום, שעשאוהו כרגל ממש, דכתיב משתה ושמחה, ודברי קבלה כדברי תורה, ושפיר יש לברך זמן כמו זמן הרגל, וביום מברכים זמן על קריאת המגילה.

ביאור הלכה (תרצ"ב)- ושהחיינו - עיין מ"ב סק"א מה שכתבנו די"א דראוי לברך וכו' הוא ממור וקציעה... ובאמת לפי סברתו שיברך זמן על עצם היום מפני תקפו של נס שהיה בו... אח"כ מצאתי בברכי יוסף... וצ"ע למעשה

תוספות (סוכה דף מו עמוד א ד"ה העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו) - צריך לפרש טעם מאי שנא דיש מצות שתקינו לברך "שהחיינו" ויש מצות שלא תקינן?... ונראה דמצוה שיש עליה שמחה תקנו שהחיינו, ודאמרינן בהרואה (ברכות דף נד.) דמברך על כלים חדשים. כתב רב שרירא גאון דלא סמכין עלה דמסקינן בפרק בכל מערבין (עירובין ד' מ:): דבעינן מידי דאתי מזמן לזמן וקשה מפדיון הבן.

ספר תורת חיים (עירובין מ:)- "לפי שאין אומרים זמן אלא על דבר שיש בו שמחה, לכך קמיבעי ליה; מי אמרינן דווקא ברגלים דאית בהו שמחה, דכתיב "ושמחת בחגך" אומרים זמן. אבל בראש השנה ויום הכיפורים, דיומי דדינא ניהו= לא, או דלמא, כיון דמזמן לזמן קאתו". לפי"ז, ברכת שהחיינו באה על השמחה שהגיע ליום הזה, ולא על עצם "קדושת היום"/שביתה ממלאכה.

ברכי יוסף (או"ח, תרצ"ב/א)- הרב החסיד מהר"י מולכו בתשובה כת"י כתב, שאם אין לו מגילה יברך שהחיינו אך לא יברך שעשה נסים.

הב"ח (טור או"ח סוף סי' כ"ט)- דברכת שהחיינו שבאה על שמחת ליבו של אדם, יכול לברך אע"פ שאינו ודאי חייב לברך, דאינו עובר על לא תישא אם הוא שמח ומברך לו יתעלה על שהחיינו עד הזמן הזה"

C) Ramification # 1- Purim & Chanukah without a Megilla/Chanukiya

D) Ramification # 2- Yom Haatzmaut/Yom Yerushalyim

¹ הרב אברהם חיים שור, נפטר 1632, מרבני גליציה

בעיין שו"ת יביע אומר (ח"ו, או"ח, סי' מ"ב), הוא הביא ראיה זו כנגד אלו שסברו שיש לומר ברכת שהחיינו ביום העצמאות. הוא למד מדברי הירושלמי שמברכים ברכת שהחיינו ביום טוב, כיון שהם נקראים "מקראי קודש". לכן, לדעתו אין לברך ברכת שהחיינו בפורים וחנוכה.